



UURAISTEN IKÄIHMISTEN PALVELUSTRATEGIA 2015 – 2020

” Olen kohta 90-vuotias, ja toivon että minulla olisi hyvä loppuelämä ”



(Kuva: Kuukankodin palvelukeskus/Koivula)

Työryhmä:

Jouko Nykänen
Miia-Riitta Allik
Viktoria Rätty
Maritta Kuitunen
Pekka Lapinoja
Ritva Jylhä

Anne Hietikko
Arja Paananen
Tuula Huisman
Anita Vääränen
Mirja Tupamäki

1. JOHDANTO

Uuraisilla on tehty aiemmin kaksi ikääntyneiden palvelustrategiaa, toinen vuonna 1992 ja toinen vuonna 2004. Vuoden 1992 strategian pohjana on ollut kysely, joka on tehty 26:lle vuosina 1940 – 1960 syntyneelle henkilölle eli v. 2020 vanhuusiässä olevalle.

Vuonna 2004 tehty strategia on voimassa vuoteen 2014, joten strategian päivittäminen on nyt ajankohtaista.

Peruspalvelulautakunta on käsitellyt kokouksessaan asiaa ja on nimennyt strategian päivittämiseen työryhmän, johon kuuluvat peruspalvelujohtaja Jouko Nykänen, vanhustyönjohtaja Mirja Tupamäki, hoitajat Tuula Huisman, Arja Paananen, Anita Vääränen, vastaava hoitaja Ritva Jylhä, vastaava hoitaja Pekka Lapinoja, toiminnanohjaaja Anne Hietikko, peruspalvelulautakunnan puheenjohtaja Miia-Riitta Allik ja peruspalvelulautakunnan jäsen Viktoria Rätty ja Uuraisten vanhus- ja vammaisneuvoston puheenjohtaja Maritta Kuitunen, varalla Seija Huutonen.

Työryhmä on kokoontunut 6 kertaa, ja työryhmän puheenjohtajana on toiminut vanhustyönjohtaja.

Strategian laatimisen pohjaksi työryhmä teki kyselyn 60:lle yli 45-vuotiaalle kunnan asukkaalle. Kyselyssä käytettiin samoja kysymyksiä kuin vuoden 1992 strategiaa tehtäessä. Kyselylomakkeita palautettiin 35.

Vuonna 2012 voimaan tullut laki ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista ns. Vanhuspalvelulaki (980/2012) määrittelee kunnan vastuuksi laatia suunnitelman ikääntyneen väestön palveluista. Lain 5 §:ssä sanotaan: Kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelmissa on painotettava

kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain. Myös vuonna 2013 ilmestynyt laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi painottaa palvelujen suunnittelua.

Mahdollisimman terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen on tärkeimpiä varautumistoimia ikääntyvässä Suomessa. Terve ikääntyminen mahdollistaa osaltaan iäkkäiden täysivaltaista osallisuutta yhteiskunnassa, parantaa heidän elämänlaatuaan ja vaikuttaa sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen. Tätä kautta sillä on vaikutuksensa julkisen talouden kestävyydelle (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013)

2. IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUJEN PERIAATTEET

2.1 Valtakunnalliset periaatteet

2.1.1 Lainsäädännölliset

Lainsäädännöstä löytyy periaatteita ja velvoitteita siitä, kuinka eri ikäisille kuntalaisille tarkoitetut palvelut järjestettävä. Säännökset kansalaisille kuuluvista perus- ja ihmisoikeuksista sisältyvät Suomen perustuslakiin. Julkisen vallan on huolehdittava näiden oikeuksien toteutumisesta.

Perustuslain (731/1999) säännökset luovat tärkeän pohjan myös ikääntyvien kohtelulle ja palveluiden järjestämiselle. Laki ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, vanhuspalvelulaki, (980/2012) määrittelee perustan palvelujen turvaamiselle ja iäkkään väestön omalle osallisuudelle palveluja järjestettäessä. Perussäännökset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sisältyvät lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta (785/1992). Yksityiskohtaisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä sekä asiakkaiden oikeuksista saada näitä palveluita säädetään sosiaalihuollon osalta sosiaalihuoltolaissa (710/1982) ja sitä täydentävässä erityislainsäädännössä. Terveystenhuollon palveluiden järjestämisestä säädetään kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) ja niitä täydentävissä erityislainsäädännöissä.

Asiakkaiden oikeudesta hyvään kohteluun säädetään sosiaalihuollon osalta laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) ja terveydenhuollon palveluiden osalta laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992). Nämä lait korostavat asiakkaan oikeutta laadullisesti hyvään sosiaali- ja terveydenhuoltoon, ihmisen kunnioittamista, itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvon loukkaamattomuutta. Ne velvoittavat niin työntekijöitä kuin poliittisia päättäjiäkin.

2.1.2 Eettiset periaatteet

Hyvän ikääntymisen ja palvelujen parantamiseksi annetun laatusuosituksen (2013) tarkoituksena on tukea ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki) toimeenpanoa. Tavoitteena on ikäystävällinen Suomi, jonka rakentamiseksi suositus nostaa esille seitsemän teema-alueita:

1. osallisuus ja toimijuus
2. asuminen ja elinympäristö
mahdollisimman terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen
3. oikea palvelu oikeaan aikaan
4. palvelujen rakenne
5. hoidon ja huolenpidon turvaajat sekä johtaminen

(Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013)

Laatusuosituksen mukaan osallisuus on monitahoista. Ikääntyneen väestön osallisuudella tarkoitetaan mahdollisuutta olla vaikuttamassa yhteisön jäsenenä ja kansalaisena yhteisön toimintaan ja palvelujen kehittämiseen. Iäkkään henkilön näkökulmasta osallisuus merkitsee osallistumista oman asiansa käsittelyyn asiakkaana sekä palvelujen laadun arviointiin myös silloin, kun toimintakyky on heikentynyt.

Lisäksi todetaan, että hyvinvointia tukeva elinympäristö muodostuu ikääntyneen väestön näkökulmasta monenlaisista asioista. Niitä ovat kuntien erilaiset

asumisvaihtoehdot, palvelurakenteet sekä fyysisen, sosiaalisen ja kulttuuriympäristön tekijät. Ikääntyneen väestön elämänlaadun kannalta keskeisin asumisen paikka on oma koti, joka tukee itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja mielekästä tekemistä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistäville palveluille (vanhuspalvelulaki 12 §) voidaan lisätä toimintakykyisiä elinvuosia ja siirtää muiden palvelujen tarvetta elinkaarella myöhempään vaiheeseen. Tällä tavoin voidaan parantaa iäkkään ihmisen elämänlaatua ja samalla hillitä sosiaali- ja terveystalouden kasvua.

Laatusuositus ottaa kantaa oikeaan palveluun oikeaan aikaan: Tieto kunnan väestön toimintakyvystä, sairastuvuudesta, kielellisestä jakautumisesta sekä väestörakenteen ja asuin ja elinolojen kehityksestä auttaa kuntia kehittämään iäkkäiden kuntalaisten tarpeita vastaavia palveluita. Palvelujen tarvetta lisäävät erityisesti etenevät muistisairaudet, heikko toimintakyky, puutteelliset lähipalvelut, yksin asuminen, asumis- ja lähiympäristön esteellisyys ja sosiaalisten verkostojen puute. Kun mahdollisia palvelutarpeita ilmenee, ne on selvitettävä kattavasti ja sen jälkeen aloitetaan iäkkään henkilön palvelujen suunnittelu ja toteutus.

Lisäksi laatusuosituksessa sanotaan, että kunnan palveluvalikoimassa on oltava kohdennettuja toimenpiteitä riskiryhmille. Tavoitteena on riskien varhainen tunnistaminen ja tuki.

Palvelurakenteen uudistaminen on tärkeä strateginen valinta, jolla on vaikutuksensa sekä iäkkäiden ihmisten elämän ja palveluiden laatuun ja kustannuksiin. Iäkkään väestön palvelurakenteen on vastattava palvelutarpeita.

Laatusuositus ottaa kantaa myös henkilöstöön: Riittävä määrä osaavaa henkilöstöä on välttämätön edellytys turvallisen ja laadukkaan palvelun takaamiseksi iäkkäälle henkilölle. Lisäksi sillä on suuri merkitys henkilön työhyvinvoinnin, työturvallisuuden, oikeusturvan ja työssä pysymisen kannalta.

Kuntien sosiaali- ja terveystoimen strategisen johtamisen keskeinen tehtävä on luoda edellytykset vaikuttaville palveluille, joilla tuetaan koko ikääntyneen väestön toimintakykyä ja turvataan iäkkäälle henkilölle heidän tarpeitaan vastaava eheä ja laadukas palvelujen kokonaisuus Toimintayksiköiden lähiesimiesten vastuulla on työn tarkoituksenmukainen organisointi, työkäytäntöjen ja henkilöstön osaamisen uudistaminen sekä toimintayksiköissä toimivan henkilöstön työhyvinvoinnin ja

työturvallisuuden lisääminen. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013

Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa on asetettu muiden tavoitteiden ohella määrällisiä tavoitteita palvelurakenteelle. Laatusuosituksen mukaan valtakunnallisena tavoitteena on, että vuoteen 2017 mennessä 75 vuotta täyttäneistä henkilöistä kotona asuu 91 - 92 %:a. Säännöllisen kotihoidon piirissä on 13–14 prosenttia. Tehostetun palveluasumisessa tavoitteena on 6 - 7 prosenttia ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa on 2 - 3 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä. Tavoitteita tulee tarkastella suhteutettuina kunnan asukkaiden tarpeisiin. (Laatusuositus 2013: 39)

2.2. Uuraislaiset periaatteet

Uuraisten kunnan ikäihmisten palvelustrategian lähtökohtana on ollut se, että ikäihmiset ovat saaneet toivomuksensa mukaan viettää vanhuutensa Uuraisilla lähellä omaisiaan ja tuttuja ihmisiä. Palvelujen on toivottu olevan sovitettuja (räätälöityjä) ihmisten tarpeisiin. Oma koti on koettu tärkeimmäksi paikaksi, jonne tarvittava apu tulee tutuilta työntekijöiltä. Ellei asuminen omassa kodissa onnistu, asuin- /hoitopaikka on järjestynyt omasta kotikunnasta.

Uuraisten vanhustyössä on noudatettu ikäihmisten toiveita tuottamalla palvelut Uuraisilla, lähellä ikäihmisiä ilman tarpeetonta byrokratiaa. Periaate on ollut myös kantavana voimana Ilona - kehittämishankkeessa, johon kaikki vanhustyön työntekijät ovat osallistuneet. Hanke toteutettiin vuosina 2007- 2008.Hankkeen aikana työstettiin mm. vanhustyön sisältöjä, arvoja ja toiminta-ajatusta. Ilona hankkeessa määriteltiin toiminta-ajatus työn pohjaksi: Uuraisten kunnan sosiaalityö /vanhustyö on ihmisen näköinen, tässä ja nyt toimiva hyvinvoiva organisaatio, joka tukee yksilön ja perheen toimintakykyä oikea-aikaisesti edistämällä hyvinvointia elämän eri vaiheissa toimimalla ennakoivasti ja luovasti.

Työ pohjautuu yhdessä hyväksytyihin arvoihin, jotka ovat:

- asukas /asiakaslähtöisyys
- aito inhimillisyys
- vastuullinen yhteisöllisyys
- kunnioittava vuorovaikutus

- joustavuus
- hyvinvoiva henkilöstö

(Ilona-hanke 2007 – 2009)

Jo vuoden 1992 Uuraisten ikäihmisten palvelujen kehittämissstrategiassa on tuotu esille samat periaatteet:

Itsemääräämisoikeus: Kullekin kuntalaiselle turvataan mahdollisuus päättää häntä itseään koskevista asioista. On tiedostettava, että ikäännytynyt itse on vanhustenhuollon tärkein voimavara. Johtajatuksena tuleekin olla: että tuntevana, omista asioistaan päättävänä, ainutkertaisena yksilönä ikäännytynyt on kokonaisuus erilaisine toiveineen ja tarpeineen.

Oikeudenmukaisuus: Ikäänntyneen väestön tarpeet tulee ottaa riittävästi huomioon kunnallisessa päätöksenteossa

Toiminnan ja taloudellisesti sopivien palvelujen järjestämisen painopisteenä on avohoidon kehittäminen. Laitoshoidon kehitetään aktivoivaksi ja kuntouttavaksi. Kotihoidon, päivätoiminnan, asumispalveluiden sekä kuntouttavan ja lyhytaikaisen hoidon tulee muodostaa yhtenäinen ja toimiva palvelukokonaisuus. Lisäksi palveluiden tulee olla vaihtoehtoja tarjoavia.

Yhteistyö on tiedostettu käytännössä ja koettu, että yksi hallintokunta ei pysty yksin vastaamaan palvelujen tarpeeseen. On kehitettävä yhteinen peruspalvelujärjestelmä, joka on asuinaluekohtainen, jonka avulla voidaan tarjota ikäänntyneelle ihmiselle turvalliset edellytykset asua ja elää turvatussa ympäristössä mahdollisimman pitkään

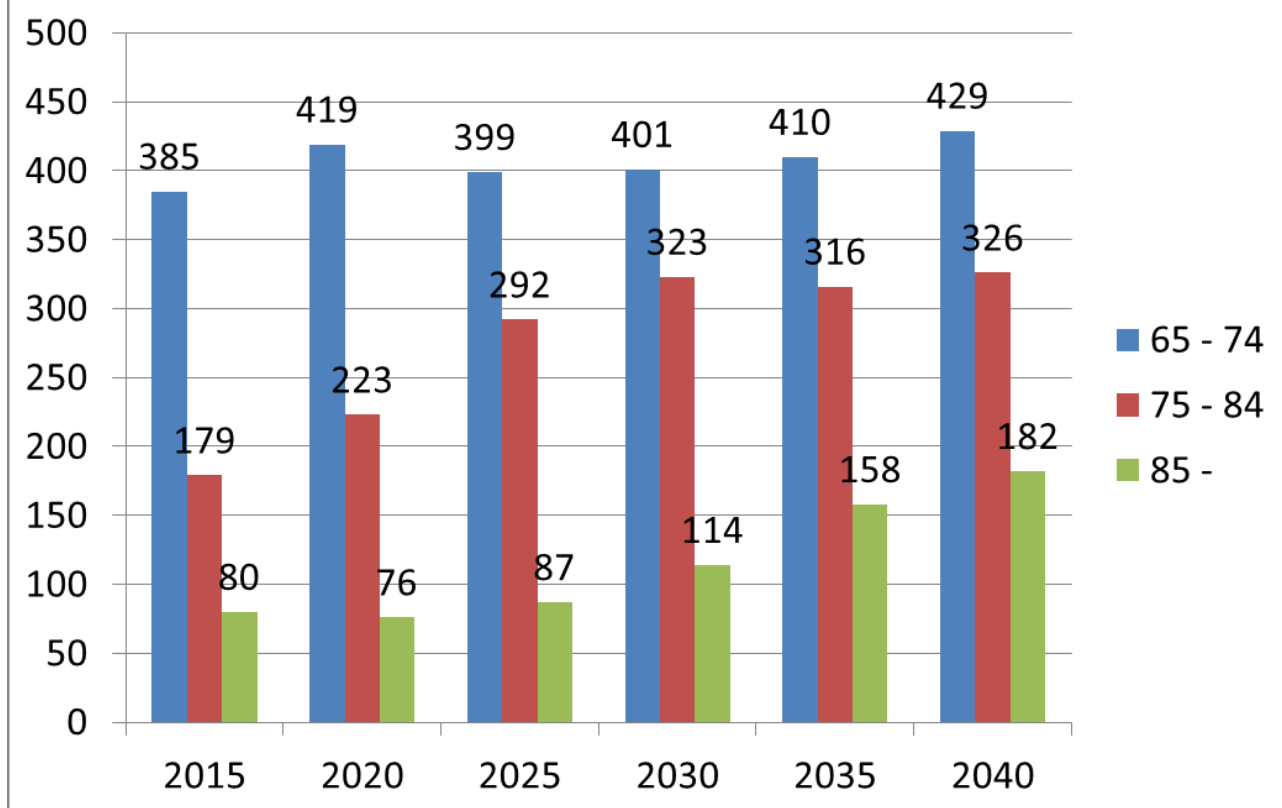
(Ikäänntyneiden palvelut Uuraisilla 1992)

3. KEHITYKSEN REUNAEDDOT

3.1 Väestön kehitys

Uuraisten ikäänntyvien määrän lisääntyminen on maltillisempaa kuin monessa muussa kunnassa, mutta silti ikäihmisten määrän lisääntymiseen on syytä valmistautua. Kuten alla olevasta diagrammista näkyy haasteeksi Uuraisilla muodostuu vuoden 2020 jälkeiset vuodet, jolloin on odotettavissa yli 75-vuotiaiden määrän kasvu.

Uurainen ikäihmisten määrä ja väestöennuste



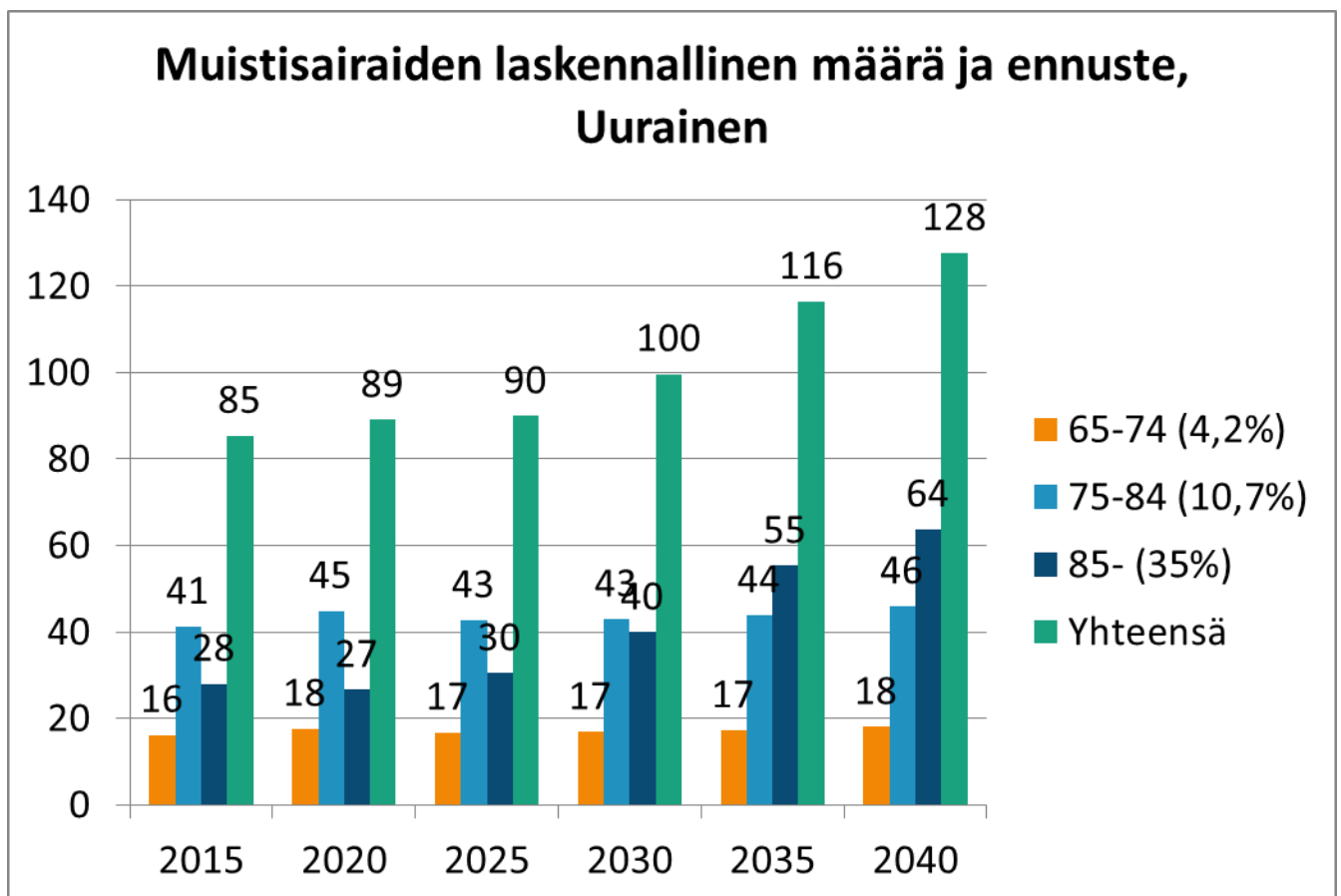
(Lähde: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaenn/020_vaenn_tau_102.px/?rxid=9936bcbf-0a8a-4a1a-a4cc-a218c4380eef)

Uurainen	2015	2020	2025	2030	2035	2040
65-	644	718	778	838	884	937
75-	259	299	379	437	474	508
85-	80	76	87	114	158	182
65- (% väestöstä)	16,97	17,53	17,99	18,72	19,26	19,98
75- (%väestöstä)	6,83	7,30	8,76	9,76	10,33	10,83
85- (% väestöstä)	2,11	1,86	2,01	2,55	3,44	3,88

(Lähde: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaenn/020_vaenn_tau_102.px/?rxid=9936bcbf-0a8a-4a1a-a4cc-a218c4380eef)

3.2. Muistisairaat

Arvioidaan, että muistisairaiden määrän lisääntyminen on yksi suurista, tulevaisuuden vanhustalouden haasteista. Myös Uraisilla arvioidaan muistisairaiden määrän lisääntyvän. Muistisairaiden laskennallinen määrä näkyy allaolevasta taulukosta; joka perustuu väestötietoon eli 65-74 vuotiaista 4,2%:lla; 75-84 vuotiaista 10,7%:lla ja yli 85 vuotiaista 35 %:lla on esim Muistiliiton asiantuntijoiden mukaan keskivaikkea tai vaikea muistisairaus.



Kun painopiste vanhustaloudella on ikäihmisten kotona - asumisen kehittämisessä, on huomio Uraisillakin kiinnitettävä ikäihmisten turvalliseen kotihoitoon ikäihmisen omassa kodissa, ikäihmisille sopivien kerrostalo- ja rivitalojen suunnitteluun ja kodinomaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen kehittämiseen.

Kuntien/ kuntayhtymien tehtävänä on turvata muistisairaalle ihmiselle ja hänen läheiselleen toimiva ja koordinoitu tuki, hoidon ja palvelujen kokonaisuus oireiden

tunnistamisesta aina tukeen ja hoitoon kuoleman lähestyessä (Kansallinen muistiohjelma 2012 – 2020).

3.3. Laatusuosituksen mukaiset tavoitteet

Uuraisten ikäihmisten palveluvalikoima suhteessa Laatusuosituksen mukaisiin tavoitteisiin selviää alla olevasta vuoden 2013 tilanteen mukaisesta taulukosta. Palveluvalikoima on vielä laitospainotteista (ympäri vuorokautisen hoidon paikat), ja kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus jää jälkeen valtakunnallisista tavoitteista. Kotihoidon piirissä olevien asiakkaiden määrä taas vastaa valtakunnallista suositusta, mutta omaishoidontuen saajien määrä alittaa valtakunnalliset suositukset.

Laatusuosituksen mukaiset tavoitteet, Uurainen	
	Sotkanet*)
Kotona asuvat 75 v 91-92% vast väestö	85,80 %
Säännöllisen koho piirissä 75 asiakkaat 13-14%	13 %
OHT 75 v 6-7% vast väestö	1,20 %
TPA 75 v 6-7% vast väestö	9,40 %
Laitoshoito 75v 2-3% vast väestö	4,30 %

3.4. Sote- muutokset

Oman haasteensa Uuraisten ikäihmisten palvelujen kehittämiseksi antaa kaavailut SoTe -muutokset, jonka mallista ja toteutumisaikataulusta ei ole tietoa. Keskusteluissa on tuotu esille Erva -alueratkaisu, maakuntamalli ja vastuukuntamalli. Asian toteutuminen selvinnee lähivuoden aikana. Joka tapauksessa muutokset vaikuttavat Uuraisten ikäihmisten palvelujen järjestämiseen.

4. IKÄIHMISTEN PALVELUJEN JA HENKILÖSTÖN NYKYTILA UURAISILLA

Uuraisten kunnassa vanhustenhuollon palveluilla on pyritty turvaamaan ikääntyville kuntalaisille hyvä ja mielekäs elämä. Keskeisenä tavoitteena on ollut monipuolisten ja joustavien palveluiden avulla tukea ikääntyvän ihmisen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta kotona, tutussa ympäristössä mahdollisimman pitkään. Kun oma koti ei ole enää riittävä arkielämässä selviytymisen kannalta, on tarjottu turvallisia ja asiakaslähtöisiä asumis- ja laitoshoidon palveluita.

4.1 Ennaltaehkäisevä työ

Uuraisten vanhustyössä on tehty hyvinvointia edistävät kotikäynnit niille kaikille 80-vuotta täyttäneille, jotka eivät ole palvelujen piirissä. Lisäksi tarpeen mukaan kartoitus- kotikäynti on tehty 80- vuotta nuoremmillekin. Käyntejä tehtiin v. 2014 yhteensä 17 käyntiä.

4.1.1. Palveluohjaus on sisällytetty vanhustyönjohtajan, toiminnanohjaajan ja sairaanhoitajien toimenkuvaan. Asiakkaan luokse tehdään tarvittaessa palvelutarpeen arviointikäynti sairaanhoitajan / sairaanhoitajan ja vanhustyönjohtajan toimesta.

4.1.2 Muistihoitajan tehtävät on sisällytetty yhden kotihoidon sairaanhoitajan tehtäviin.

4.1.3 Vanhustyön ryhmätoiminnan tavoitteena tavoittaa eri kohderyhmiä ja lisätä yhteisöllisyyttä mm. ukkokerho, puikonpyörittäjät, kimppakävely, seniorikahvila, palvelupäivät ym. Yhteistyötä tehdään esim. Uuraisten seurakunnan, Höytiän kyläyhdistyksen, SPR:n, Uuraisten Marttojen ja Uuraisilla toimivien eläkeläisjärjestöjen kanssa ym.

4.1.4. Vanhustyön vapaaehtoistoiminta on käynnistynyt hyvin, ja vapaaehtoisena vanhustyön eri toimintamuodoissa toimii tällä hetkellä 35- 45 henkilöä.

4.1.5 on kahtena päivänä viikossa. Päiväkeskustoiminnalla tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja omaishoitajien jaksamista. Päiväkeskuspäivään on mahdollisuus saada kuljetus ja sauna. Vuonna 2013 päiväkeskuksen asiakkaita

on ollut yhteensä 49 asiakasta/ 546 päiväkeskuspäivää. (v. 2003 / 30 päiväkeskusasiakasta)

Ikäihmisen asiointi- ja liikkumismahdollisuuksia tuetaan kutsutaksiperiaatteella toimivalla asiointiliikenteellä, joka mahdollistaa asioinnin sivukyliltä keskustaan yhtenä päivänä viikossa.

4.3. Kotihoito

Uuraisilla on kotisairaanhoidon ja kotipalvelu yhdistetty yhdeksi kotihoidon kokonaisuudeksi. Kotihoito on kotiin annettavaa, lähinnä henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon liittyvää palvelua, joka voi olla tilapäistä tai jatkuvaa. Tilapäinen kotihoidon asiakas käyttää palveluja satunnaisesti. Apu voi olla terveydenhoidollinen käynti asiakkaan kotona, tarkkailukäynti, arviokäynti tai muu tilapäiskäynti. Jatkuva kotihoito perustuu asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan, jonka perusteella jokaiselle asiakkaalle laaditaan yksilöllisesti suunniteltu, hänen tarpeitaan vastaava palvelukokonaisuus. Kokonaisuus muodostuu kodinhoitotyöstä ja erilaisista kotihoitoa täydentävistä tukipalveluista. Keskeisenä tavoitteena on ollut se, että asiakas selviytyisi kotona eikä joutuisi laitoshoidon. Kotihoitohenkilöstö vastaa kenttätyöstä eli asiakkaiden koteihin tehtävistä kotikäynneistä sekä Rinteelän tehostetun palveluasumisen asukkaiden hoitamisesta ympärivuorokautisesti. Vuonna 2013 kodinhoitoapua omaan kotiin sai yhteensä vuoden aikana 94 eri kotitaloutta. Kotikäyntejä asiakkaiden koteihin tehtiin n. 12189 kpl. (v. 2003 : kotikäyntejä 7440, eri kotitalouksia 54, joista yli 65 v. 50 asiakasta)

Nykyisin lapsiperheiden kotipalvelu on siirtynyt perhetyön tehtäväksi, ja kotihoito on kohdennettu ikäihmisiin ja niihin alle 65-vuotiaisiin, joilla on erityinen tuen tarve. Kotihoitoasiakkaiden palveluiden tarve on usein pidempiaikaista ja luonteeltaan kotikäynnit ovat lyhyempiä ja päivän mittaan saman asiakkaan luo voidaan tehdä monta käyntiä. Sama kehitys on ollut vallalla muissakin Suomen kunnissa.

4.4. Tukipalvelut

4.4.1. Ateriapalvelu: Ateriapalveluasiakas on saanut lounaan kotiin kuljetettuna. Osa asiakkaista on ottanut ateriapalvelun päivittäin, osa muutamia kertoja viikossa. Asiakkailla on ollut myös mahdollisuus käydä ruokailemassa Kuukankodin palvelukeskuksella.

4.4.2. Turvapalvelu: Uuraisten kunta on luopunut omista turvapuhelimista.

Asiakkaat ostavat turvapuhelimen ja hälytysten vastaanottopalvelun 24 h /vrk yksityiseltä palveluntuottajalta Stella Oyltä. Auttajatahoina hälytyksen tullessa on ikäihmisen lähipiiri.

4.4.3. Vaatehuolto: Kuukankodin palvelukeskuksen pesulassa pestään tukipalveluna vanhusväestön pyykkiä. Pesula huolehtii myös palveluasumisen ja pitkäaikaisasiakkaiden pyykit. **Kylvetyspalvelua** tarjotaan Kuukankodin palvelukeskuksessa ja Rivikuukan vanhustentalossa, Yleisimmin kylvetyspalvelu sisältyy päiväkeskuspäivään tai muuhun kotihoitoon. Saunapäivinä on mahdollisuus saada myös kuljetus

4.4.4. Siivouspalvelu ”Talousapu”. Asiakkaalla on mahdollisuus saada siivouspalvelua talousapulaisen suorittamana. Kotipalvelu ei tee enää juurikaan siivoustyötä asiakkaiden luona. Vuonna 2013 oli talousavun piirissä 38 eri vanhuskotitaloutta. (v. 2003 vastaava luku oli 53.)

4.2. Omaishoidon tuki

Omaishoidontukea sai vuonna 2013 yhteensä eri 11 henkilöä. (Vertailuvuonna 2003 tukea sai 17 eri henkilöä). Omaishoidontukea saavien lukumäärä on laskenut, vaikka omaishoidon kehittäminen on laitettu tavoitteeksi edellisessä strategiassa. Edelleen periaatteet ovat olleet samat kuin vuonna 2003, eli tuki on pyritty kohdistamaan niihin asiakkaisiin, joiden laitossijoitusta omaishoidontuki on siirtänyt. Vaikka rahallinen tuki on Uraisilla ollut asukaslukuun suhteutettuna läänin ja valtakunnan keskitason alapuolella, on Uuraisten kunnassa räätälöity omaishoidontukena palvelupaketteja, jotka ovat palvelleet avuntarvitsijoita paremmin kuin raha. Tämä tarkoittaa, että asiakkaalle annetaan sellaisia ilmaisia palveluita, joilla tuetaan omaishoitajan jaksamista työssään, esimerkiksi intervallijakso tai päiväkeskus. Pienessä määrin on kokeiltu lomituspalvelun antamista kotiin kotihoitoon toimesta. Tulokset kokeilusta ovat olleet myönteisiä, mutta kotihoitoon nykyisellä työntekijämäärällä ei lomituspalvelu ole mahdollista.

4.3 Asumispalvelut

4.3.1. Vuokra-asunnot: Kunnassa on kaksi vanhustentaloa: Uuraisten Vuokratalot Oy:n omistama Iltala (16 vuokra-asuntoa) ja Uuraisten vanhustentaloyhdistys Oy:n omistama Rivikuukka (21 vuokra-asuntoa). Talot ovat tavallisia vuokra-asuntoja. Niihin hakeminen ja niissä asuminen noudattaa kunnan vuokra-asunnoissa voimassa olevia periaatteita. Asukasvalinnoissa huomioidaan vanhusten hoidon ja palveluiden tarve.

4.3.2. Tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu niille vanhuksille, jotka eivät rajoittuneen toimintakykynsä vuoksi selviydy enää itsenäisesti omassa kodissaan, vaan tarvitsevat ympärivuorokautista apua. Asunnot ovat pienasuntoja, joissa huomioidaan asukkaan fyysisen toimintakyvyn rajoitteet sekä erilaisten apuvälineiden käyttö. Asukkaiden käytössä on yhteisiä tiloja mm. oleskelu ja ruokailutila. Turvapuhelin- ja palohälytysjärjestelmä kuuluvat palveluasuntoihin.

4.3.3 Tehostettua palveluasumista Uuraisilla tarjoaa: Kuukankodin palvelukeskuksen

Rinteelä, jossa on 15 asuntoa, **pienryhmäkoti Koivula**, jossa on 8 asuntoa sekä **Ruskolan osasto**, jossa on 7 palveluasuntoa.

4.5. Intervalli eli lyhytaikaishoito

Intervalli eli lyhytaikaista hoitoa annetaan palveluasumisena sekä Kuukankodin palvelukeskuksen Ruskolan että Rinteelän osastoilla. Käytettävissä on 4 – 5 lyhytaikaista paikkaa niille kotihoidon asiakkaille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista kuntouttavaa hoitajaksoa kotona asumisen tueksi tai sairaalan jatkohoidoksi tai omaisen loman vuoksi. Vuoden 2013 aikana intervallihoidoa annettiin 424 hoitopäivää ja asiakkaita oli 32. (v. 2003 intervallihoidtoa käytti 10 asiakasta.)

Kuten asiakasmäärän lisääntymisestä näkyy, on intervallihoidon kehittäminen ollut vanhustyön painopistealueena. Intervallijaksoja on käytetty kotihoidon tukena, omaisen lomana ja sairaalan jatkohoitona.

4.6. Pitkäaikaishoito

Kuukankodin palvelukeskuksen Ruskolan osastolla on 5 - 6 paikkaa pitkäaikaista laitoshoidon tarvitseville kuntalaisille. (Vuonna 2003 Kuukankodin palvelukeskuksen Ruskolan osasto, silloin nimeltään Vanhainkoti Iltarusko tarjosi pitkäaikaishoitoa 27 asukkaalle)

Pitkäaikaishoitopaikkojen väheneminen ja siirtyminen kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen suuntaan on vanhuspalvelulain mukaista. Ruskolan pitkäaikaishoitopaikat ja intervallihoidon lisääminen ovat vaikuttaneet siihen, ettei uuraslaisia ikäihmisiä ole jonottamassa pysyvää pitkäaikaishoitopaikkaa sairaalassa

4.7 Ikääntyneiden oma vaikuttaminen palveluihin– kuvaus nykytilasta

4.7.1 Vanhus ja vammaisneuvosto

Vanhuspalvelulain 11 § edellyttää, että kunnan on asetettava ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kuntaan vanhusneuvosto. Uuraisten kunnassa on vuodesta 2013 alkaen toiminut yhdistetty vanhus- ja vammaisneuvosto, joka on ollut kunnanhallituksen nimeämä toimielin. Neuvostoon kuuluvat edustajat Eläkkeensaajien Uuraisten yhdistyksestä, Uuraisten Eläkkeensaajista, Uuraisten helluntaiseurakunnasta ja Uuraisten seurakunnasta. Sihteerinä on toiminut vanhustyönjohtaja. Vuoden 2013 aikana vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui kolme kertaa.

4.2.2 Yhteistyö eri järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa

Vanhuspalvelut tekee säännöllistä yhteistyötä paikkakunnalla toimivien kahden eläkeläisjärjestön kanssa Eläkeliiton Uuraisten yhdistys ja Uuraisten eläkkeensaajat ry vieraillemalla erilaisilla teemoilla kokouksissa ja kutsumalla ja eläkejärjestöjen jäseniä kunnan järjestämiin tapahtumiin. Yhteistyötä tehdään säännöllisesti myös muiden järjestöjen (Esim. SPR, Martat, kyläyhdistykset ym.) , seurakuntien ja kunnan muiden hallintokuntien kanssa

4.7.3. Vapaaehtoistoiminta : Vanhustyössä vapaaehtoistoiminta täydentää ns. virallista palvelutarjontaa ja sillä on tärkeä osa toiminnassa. Vanhuspalveluiden vapaaehtoisina toimivista useat ovat itse juuri jääneet eläkkeelle, ja näin ollen vapaaehtoistyö tuo sisältöä

päivätyöstä vapautuneelle ajalle .Vapaaehtoisten kautta saadaan myös ajatuksia palvelujen kehittämiseksi ja tietoa palvelutarpeista.

4.7.4. Asiakkaalle tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa asiakkaan oma näkemys palveluista tulee esille. Palvelusuunnitelmaa laadittaessa mukaan kutsutaan asiakkaan lisäksi omainen /lähipiiri. Asiakkaalle on nimetty oma/ vastuuhoitaja, jonka vastuulla on hoito- ja palvelusuunnitelman laadinta ja toteutuksen seuranta. Omahoitaja myös auttaa palvelujen hakemisessa ja saamisessa.

4.8. Vanhuspalvelujen henkilöstö

Vanhuspalvelulain 20 §:n mukaan toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävärakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut. Jos toimintayksikön tiloissa hoidettavana olevan iäkkään henkilön toimintakyky on alentunut siten, että hän tarvitsee huolenpitoa vuorokauden ajasta riippumatta, toimintayksikössä on oltava riittävästi henkilöstöä kaikkina vuorokauden aikoina.

Vanhuspalveluissa työskentelee tällä hetkellä 37 työntekijää seuraavilla nimikkeillä:

Vanhustyönjohtaja (1) , toiminnanohjaaja(1), vastaava sairaanhoitaja (2), sairaanhoitaja (2), hoitaja (29), hoitoapulainen / kotiavustaja (2). Yksi hoitajan vakansseista on säästösyistä täyttämättä. Vanhustyössä työskentelee lisäksi 7 määräaikaista, työllistämistuella palkattua työntekijää lähinnä avustavissa tehtävissä.

Tämän hetkisen tilanteen mukaan Koivulan hoitajamitoitus on 0,62 hoitajaa/asukas.

Ruskolan hoitajamitoitus 0,59 hoitajaa/asukas. Ja Rinteelän hoitajamitoitus 0,51 (Rinteelän mitoitus ei sisällä 2 hoitoapulaisen työpanosta, joka on ns, avustavaa työtä.)

Rintelä - kotihoitotiimin työajasta lasketaan kotihoitoon kuluva osuudeksi 45 %:a , mikä tekee työntekijöiksi muutettuna 7,2 työntekijää. Tämän hetkellä asiakasmäärällä (45) kotihoidon mitoitus on siis 0,16 työntekijää/asiakas

Vuonna 2010 toteutettiin Uuraisten vanhuspalveluissa henkilöstöuudistus, jonka jälkeen kaikki työntekijät ovat vanhuspalveluiden työntekijöitä, eikä enää yksittäisen tiimin työntekijöitä (kotihoito, vanhainkoti, palveluasuminen) kuten ennen. Tämä on mahdollistanut henkilöstön joustavan käytön ja työkierron eri tiimien välillä

5. IKÄÄNTYNYT UUR AISILLA

Ikääntyneiden palvelustrategiaa päivitettäessä on työryhmä tehnyt kyselyn ikääntyneiden/ikäntyvien omien toiveiden esille saamiseksi. Kysely tehtiin satunnaisesti valituille 60:lle yli 45-vuotiaille Uuraslaisille henkilölle. Palautettuja vastauslomakkeita oli 35. Kysymyksinä käytettiin samoja kysymyksiä, kuin mitä vuoden 1992 strategiakyselyssä on käytetty.

Jäljempänä on koottu kyselyssä annettuja vastauksia, joista on saatu suuntaviivoja tulevaisuuden painopistealueiksi vuosille 2015 – 2020.

Missä haluaisit asua vuonna 2020 ?

- **Lähes kaikissa vastauksissa tuli esille toive asua omassa kodissa Uuraisilla.**
 - *"omassa kodissa Uuraisilla, kuten tälläkin hetkellä asun"*
 - *"maaseudulla omassa kodissa"*
 - *"omalla rantamökillä, joka on korjattu ympärivuorokautiseen asumiseen"*
 - *"omassa asunnossa palvelujen lähellä"*
- **Jotkut vastaajista ottivat vastauksissaan kantaa tuleviin kunta-uudistus / Sote keskusteluihin**
 - *"toivottavasti Uuraisilla"*
 - *"omassa kodissa olipa kunta/kaupunki mikä tahansa"*
- **Joitakin askarrutti kunnan huononeminen**
 - *"Mieluusti kotona, mutta tuettu yhteisasuminenkin käy, virikkeellinen ja vapaa"*
 - *"Jos romahdan, palvelutalossa omassa kunnassa. Jos romahdan käännettäväksi, toivoisin kuolevani pois"*
 - *"Jos tapahtuu monenlaisia muutoksia niin terveydentilassa kuin muussakin. Mielestäni täytyisi olla myös nykyisenlaista laitoshoidonkin kotikunnassa"*

Millainen kunta Uurainen on vuonna 2020?

- **Osasta vastauksista heijastui toivottomuus tulevaisuuden Uuraisten kuntaa kohtaan**
 - *"Liitetty johonkin toiseen, palvelut viety"*
 - *"Jyväskylän nukkumalähiö"*
 - *"Tuskin enää itsenäistä Uuraista"*
 - *"Jos sama meno jatkuu, niin heikko, sillä raha menee toisarvoisiin asioihin ja todella tärkeisiin rahaa ei enää liikene, Sanoohan Paavalikin, että lopunaikana ihmiset ovat järjettömiä"*
 - *Toive: Elinvoimainen, vireä, yhteisöllinen, sosiaalinen. Todellisuus: Jyväskylän syrjäseutua. Varakas kaupunkiväestö lunastaa pilkkahintaan arvokkaita tiloja ja kunnallista identiteettiä"*

- **Osa näki kunnan tulevaisuudessa toivoa**
 - *"ihan hyvä, jos ei tule kuntaliitoksia"*
 - *"toivottavasti itsenäinen, kasvava väkiluvultaan. Palvelut säilyvät, valtio avaa rahapussin suun jatkuvan ottamisen sijasta"*
 - *"yhä kasvava, toivottavasti yhtä hyvä kuin nyt, vanhus- ja lapsiystävällinen"*
 - *Toivon mukaan itsenäinen ja viihtyisä paikka, jossa vanhanakin on hyvä olla"*
 - *Saattaa olla kuntana itsenäinen, mutta jos johonkin isompaan liitytään, niin ei se mikään maailman loppu ole enkä usko, että elämä siitä juuri huononee"*

- **Osa vastaajista otti kysymyksen yhteydessä kantaa palveluihin**
 - *"palvelut toivottavasti säilyneet lähellä"*
 - *Kunta on itsenäinen, ei ainakaan Jyväskylän kanssa liitettävä. Oma terveyskeskus ja muutkin nykyiset"*
 - *"Terveyspalveluiden olisi säilyttävä omassa kunnassa. Olisi nämä muutkin palvelut, mitä vielä on jäljellä olemassa vuonna 2020. Vanhuspalvelut säilytettävä"*
 -

Minkälaiseksi arvelet elämäntilanteesi v. 2020: tavat, tottumukset, tarpeet ja toiveet?

- **Osa vastaajista, lähinnä nuorempaan vastaaja ryhmiin kuuluvista, koki, että elämäntilanne ei todennäköisesti muuta paljoakaan**
 - *"Luultavasi aika samanlaisena kuin nyt"*

- *"Toivottavasi elämäntilanne ei olisi muuttunut 2020 mennessä, eli luultavasti samat kuin nyt"*
- *"Jos terveenä pysyn ja töitä on, niin suht.ok, eikä valtio enää kiristäis tavan ihmisen arkea"*
- *"En usko, että tavat ja tottumukset paljoakaan muuttuu. Vanhuksia asuu kotona ja hoitopaikoissa, joskin oma terveys sanelee, mitenkä asiat kenenkin kohdalla menee"*
- **Osa arveli tilanteensa muuttuvan**
 - *"Luultavasti Kuukan Koivikko"*
 - *"Minä olen silloin tosi vanha. Voin olla jo kuollut, jos elän niin kaiketi olen vanhainkodissa"*
 - *"Tarvitsen ehkä vanhuspalveluita sekä nykyistä enemmän terveyspalveluita"*
- **Moni esitti toiveita tulevalle elämälle ja palveluille**
 - *"Olen kohta 90 v ja toivon, että saan hyvän loppuelämän"*
 - *"Puolison kanssa nykyisessä kodissa "toinen toistamme tukien" toimeentulevina. Eletyn elämän tavat yms, mutta mahdollisten olosuhteiden muutosten myötä sopeuduttava esim. laitoshoidon käytäntöihin. Uskon kuitenkin Uuraisten hyvään ja yksilölliseen huomiointiin"*
 - *"Suunnilleen samanlainen kuin nytkin. Tarvitsen terveyspalveluja enemmän. Toivon palvelujen säilyvän lähellä. Käytän kuntoilupalveluja ja kuntosalia."*

Mistä en luopuisi vanhanakaan?

Terveydestä:

- *"Terveydestä, mutta kun terveys peittää, niin se ei ole meidän itsemme päätettävissä, mistä luopua. Mutta kyllä meistä huolta pidetään"*
- *"Hyvästä terveydestä esim. liikuntakyky muisti"*
- *" Terveydestä en luopuisi"*
- *" Terveydestä ja vanhusten oloista, jotka hyvässä kunnossa. Tori on mukava, toivottavasti säilyy"*
-

Omasta kodista:

- *"Omasta kodista en luopuisi, haluaisin siellä asua loppuun saakka"*
- *"Rakkaasta omasta kodista"*

- *Omasta kodista ja terveydestä, mutta jos on pakko muuttaa omasta kodista pois niin monitoiminen palvelutalo”*
- *On montakin asiaa, josta en luopuisi, mutta varmasti on luovuttava monestakin, ainakin haluaisin tosi vanhanakin asua kotikunnassa”*

Harrastuksista:

- *”Tietokoneesta, että voin lapsille soittaa skypeillä. Kännykästä, liikunnasta, liikun omaan tahtiin”*
- *”Harrastuksista, matkustamisesta, hyvästä ruuasta ja juomasta”*
- *”Lemmikkieläimestä”*
- *”Radiosta, maalaustarvikkeista, muistiinpanovälineistä, valokuvista, omista vaatteista eikä puhelimesta”*
- *”Raamatun sanasta ja toivosta, mitä usko antaa tulevaisuuteen2*

Läheisistä:

- *”Perheestä ja ystävistä”*
- *Lapsista ja lasten perheistä, sukulaisista, hyvistä ystävistä, yhteisöllisyydestä, kulttuurista kaikissa muodoissaan”*

Itsemääräämisoikeudesta

- *”Itsenäisestä elämästä”*
- *”itsemääräämisoikeudesta”*
- *”Itselleni tärkeistä asioista”*
- *” Oma huone- inhimillinen ja hyvä kohtelu, jos joutuu toisista riippuvaiseksi”*

Palveluista

- *”Hyvistä vanhuspalveluista, vielä paremmista kuin nyt”*
- *” Omasta kunnan hoidosta liikkumalla mahdollisimman paljon”*
- *”Terveystä enkä terveystalveluista”*

Jos kunta järjestää jotain; mistä olet valmis maksaman ja mitkä pitäisi saada ilmaiseksi?

Suurin osa kyselyyn vastanneista oli valmis maksamaan järjestetyistä palveluista:

- ” Mikään ei ole, eikä voi olla ilmaista. Terveysthuollon laadukas ja hyvä saatavuus on tärkeintä”
- ”Kulttuurista, en usko että mitään saa tulevaisuudessa ilmaiseksi. Kohtuus kaikessa.
- ”Nykyiset palvelut niistä maksetaan. Olen valmis maksamaan. Ilmaisia aterioida ei ole”
- ” Vanhus maksaa hoitopaikoissa varojensa mukaan ja näin sen pitää ollakin”

Joidenkin kohdalla pieni tulotaso hankaloittaa tilannetta:

- ” Harkintaa, mitä palveluita pystyy eläkkeellä käyttämään ”

Ilmaisina toivottiin säilyvän:

- ” Ilmaisiksi tulisi saada kirjastopalvelut sekä liikuntapalvelut”
- ”Terveysthuolto voisi olla ilmaista, kotipalvelusta voisi maksaa (siivous, ruokapalvelu”

Nyt tehtyyn kyselyyn vastasi 35 uuraslaista. Kyselyyn vastanneiden iät vaihtelivat 45 vuodesta yli 90-vuoteen. Vuonna 1992 on toteutettu sama kysely ja kyselystä on silloin johdettu toiminnan periaatteet, joiden voidaan katsoa nyt (2014) tehdyn kyselyn perusteella pitävän edelleen paikkansa. Toimintaperiaatteet ovat seuraavat:

Itsemääräämisoikeus: Kullekin kuntalaiselle turvataan mahdollisuus päättää häntä itseään koskevissa asioissa. On tiedostettava, että ikääntynyt itse on vanhustenhuollon tärkein voimavara. Johtoajatukseksi tuleekin olla: että tuntevana, omista asioistaan päättävänä, ainutkertaisena yksilönä ikääntynyt on kokonaisuus erilaisine toiveineen ja tarpeineen. Kysely tuo esille vastanneiden toiveen elää vielä vanhanakin omannäköistä elämää ja olla aktiivisena toimijana riippumatta terveydentilasta ja kunnosta.

Oikeudenmukaisuus: Ikääntyneen väestön tarpeet tulee ottaa riittävästi huomioon kunnallisessa päätöksenteossa. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet toivoivat lähipalveluiden

säilymistä alueella, erityisesti korostuivat terveystalvelut, vanhustalvelut, kirjasto ja liikuntalvelut. Sosiaalisten verkostojen säilyminen vielä mahdollisessa laitoshoitovaiheessakin koettiin tärkeänä.

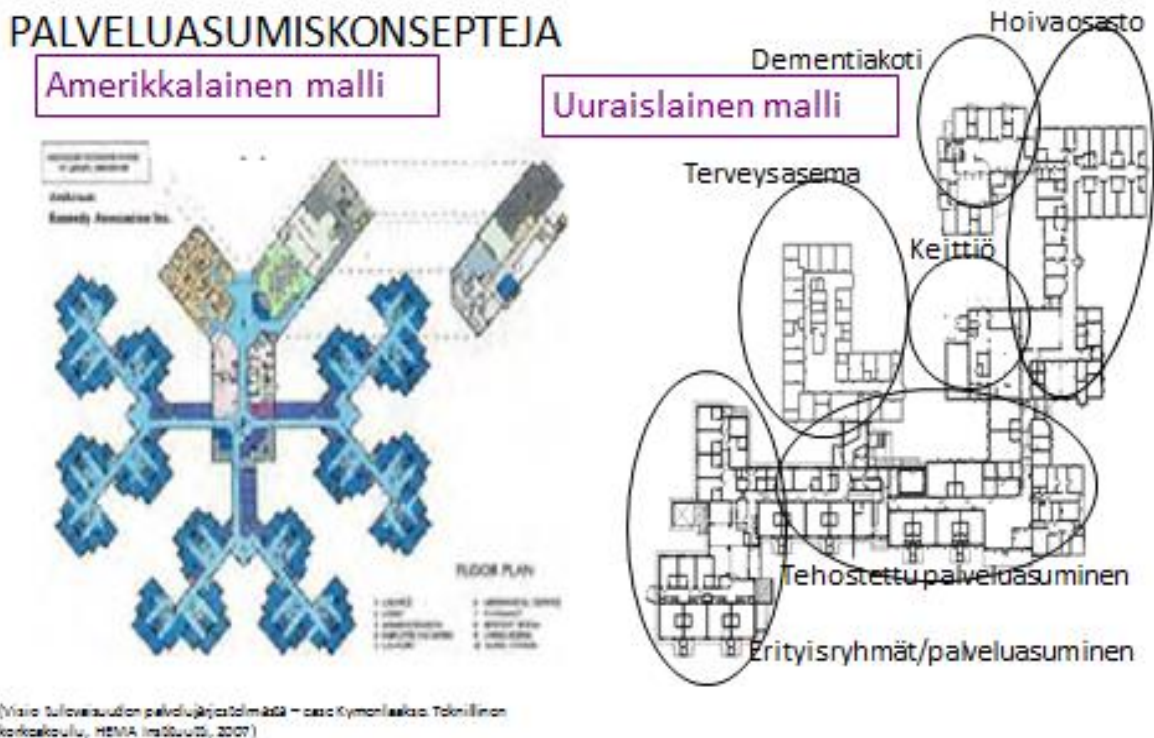
Toiminnan ja taloudellisesti sopivien palvelujen järjestämisen painopisteenä on avohoidon kehittäminen. Kyselyn perusteella lähes kaikki vastanneet toivoivat voivansa asua kotona niin pitkään kuin se heidän terveydentilansa ja kuntosaa huomioiden on mahdollista. Tämä asettaa haasteita kotihoidon kehittämiseksi ympärivuorokautisesti toimivaksi. Mikäli kotihoito ei onnistu, toivottiin asuntoja läheltä palveluja. Tämä asettaa haasteita kunnan tulevalle rakentamispolitiikalle. Mikäli kotona asuminen ei enää onnistu, toivotaan ympärivuorokautista asumispalvelua ja pitkäaikaishoitoa omalla paikkakunnalla. Ympärivuorokautisen hoidon toivotaan olevan inhimillistä, aktivoivaa ja kuntouttavaa ja sellaista, että se mahdollistaa omien tapojen ja tottumusten säilymisen. Kotihoito, päivätoiminta, asumispalvelut sekä kuntouttava ja lyhytaikainen hoito muodostavat yhtenäisen ja toimivan palvelukokonaisuuden, jonka keskiössä on asiakas. Lisäksi palveluiden tulee olla vaihtoehtoja tarjoavia.

Yhteistyö on tiedostettu käytännössä ja koettu, että yksi hallintokunta ei pysty yksin vastaamaan palvelujen tarpeeseen. On kehitettävä yhteinen peruspalvelujärjestelmä, joka on asuinaluekohtainen, jonka avulla voidaan tarjota ikääntyneelle ihmiselle turvalliset edellytykset asua ja elää turvatussa ympäristössä mahdollisimman pitkään

Näitä periaatteita lähtökohtana pitämällä saadaan Uuraisten ikääntyville kuntalaisille sopivat ja laadukkaat palvelut.

7. IKÄÄNTYNEIDEN TULEVAT PALVELUT UURAISILLA

Uuraisten vanhushpalveluja on kehitetty systemaattiseksi ja tavoitteena on ollut luoda toimiva kokonaisuus, josta palvelut saadaan ”saman katon alta” ilman, että asiakas joutuisi siirtymään moneen kertaan paikasta toiseen. Kuukankodin palvelukeskuksesta on muodostunut palveluasumiskokonaisuus, jolle löytyy vertailukohtia kansainvälisistäkin malleista, kuten alla olevasta kuviosta käy ilmi.



Tulevaisuutta suunniteltaessa otetaan huomioon vanhushpalvelulain ja ikääntyneiden palvelujen laatusuosituksen antamat suuntaviivat.

Uuraisten vanhushpalveluissa tullaan vuosina 2015 – 2020 kiinnittämään huomiota seuraaviin asioihin:

7.1 Ennaltaehkäisevä työ

Uuraisilla korostuu jatkossakin yhdessä toimiminen ja yhteisöllisyys: eri kylä- ja muut yhdistykset sekä naapuriapu toimivat yhdessä kuntalaisten hyvinvointia edistävästi.

Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä, osallisuuden tukemisella, sosiaalisten verkostojen ylläpitämällä, liikunnan, oppimisen, kulttuuritoiminnan ja muun mielekkään tekemisen mahdollisuuksien turvaamisella, terveellisten elämäntapojen edistämällä sekä riskiryhmien tunnistamisella (esim. muistisairaudet), on tärkeä osa vanhustyön vuosien 2015 – 2020 ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Päivä- ja ryhmätoimintaa kehitetään kuntouttavaan ja ikäihmisten omaa osallistumista tukevaan suuntaan. Vapaaehtoisten sekä muiden alan toimijoiden kanssa etsitään uusia yhteistyömuotoja. Toiminnanohjaajan työpanos asian eteenpäinviemiseksi on tärkeä.

Erityishuomiota kiinnitetään muistisairauksia sairastaviin asiakkaisiin. Kotihoidon toisen sairaanhoitajan työpanoksesta kohdistuu tulevaisuudessa suuri osa muistiasiakkaisiin. Seniori/ muistineuvolan toimintaa jatketaan ja toiminnan sisältöjä selkeytetään. Huomio kiinnitetään muistiasiakkaiden kuntouttavaan toimintaan.

Ennaltaehkäisevät hyvinvointikotikäynnit suunnataan jatkossa niille asiakkaille, joiden tilanne edellyttää erityistä tukea ja tilanteen kartoitusta. Ikäihmisten turvattomuuteen ja yksinäisyyteen puututaan tukemalla yhteisöllisiä toimintamuotoja sekä ottamalla ikäihminen ja hänen lähipiirinsä entistä tiiviimmin mukaan suunniteltaessa ikäihmisen palvelukokonaisuutta. Yhteistyötä jatketaan eri järjestöjen, muiden hallintokuntien ja toimijoiden kanssa ikääntyneiden kuntalaisten hyväksi.

7.2. Ikäihmisten oman osallisuuden lisääminen

Ikäihminen nyt ja tulevaisuudessa on paras asiantuntija siinä, millaisen vanhuuden hän haluaa. Ikäihmisten omat toiveet ja ajatukset otetaan lähtökohdaksi palveluja suunniteltaessa. Uuraisilla ylläpidetty ajatus ”yksilöllisestä räätälöidystä palvelukokonaisuudesta” on edelleen käyttökelpoinen periaate kuitenkin unohtamatta tasapuolisuutta eri asiakkaiden kesken. Ikäihmisten itsemääräämisoikeutta ja omaa näkemystä kunnioitetaan niin kotona kuin ympärivuorokautisessa hoidossa.

Yleisten palvelujen suunnittelussa kuullaan Uuraisilla toimivaa yhdistettyä vanhus- ja vammaisneuvostoa, jonka roolia pyritään muutoinkin vahvistamaan.

Palautetta palvelujen laadusta kerätään systemaattisella palautejärjestelmällä: säännölliset asiakaskyselyt, palautelaatikat ym.

7.3. Palveluohjaus ja palvelujen saatavuus:

Ikäihmisille suunnatussa kyselyssä lähes kaikki vastanneet esittivät toiveen sosiaali- ja terveyspalvelujen säilymisestä Uraisilla. Erityistä huolta tuotiin esille lääkäripalveluista, ympärivuorokautisesta hoidosta ja hoivasta paikkakunnalla sekä kotihoidon paikallistuntemuksen säilymisestä.

Tavoitteeksi asetetaan se, että nykyiset palvelut säilyvät paikkakunnalla. Samoin kuin se, että ohjausta palveluista suorittaa henkilökunta, jolla on paikallistuntemusta alueen asioihin.

7.4 Kotihoito ja tukipalvelut

Vanhuspalvelulain mukaan ikäihmistä on tuettava ensisijaisesti omaan kotiin annettavilla palveluilla. Uraisilla kotihoitoa omaan kotiin on tällä hetkellä saatavilla seitsemänä päivänä viikossa kello 7 – 21 välisenä aikana. Jotta ikäihminen voi asua omassa kodissaan pidempään, on turvattava avun saaminen kotiin myös yöaikaan. Kotihoidon kehittäminen ympärivuorokautisesti toimivaksi edellyttää kolmannen yöhoitajan saamista Kuukankodin palvelukeskukselle. Tämä työntekijä voi tehdä kotihoidon yökäynnit asiakkaiden koteihin sekä vastata samalla yöaikaisista turvapuhelin auttamiskäynteistä.

Kotihoidossa asetetaan tavoitteeksi myös kotikuntoutuksen / kuntouttavan työotteen lisääminen, jotta asiakkaat pysyvät pidempään kotikuntoisina.

Strategiakauden aikana mietitään ratkaisut kotisaattohoidon tehostamiseen.

Työn organisoimiseksi kotihoidossa selvitetään mahdollisuudet ottaa käyttöön tietokonepohjainen toiminnanohjausjärjestelmä, joka helpottaa työn organisointia ja kirjaamista asiakkaan kotona. Toiminnanohjauksen käyttöönotto vaikuttaa sen vuoden talousarvioon.

Kotihoidon onnistuminen edellyttää yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa, mikä Uraisilla onkin toteutunut erittäin hyvin. Yhteistyöhön kiinnitetään jatkossakin huomiota ja yhteistyömuotoja kehitetään asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Tukipalveluilla: ateria, pyykki, talousapu, kuljetuspalvelu voidaan usein siirtää asiakkaan tuloa ns. raskaampien tukimuotojen piiriin. Tukipalveluvalikoima säilytetään nykyisellä tasolla, paitsi talousavun toteuttamiseen

vaikuttaa valtioneuvoston työllistämistuki järjestelmä. Talousapu on toteutettu työllistämällä pitkäaikaistyöttöminä olevia henkilöitä ko. tehtävään.

7.5. Omaishoito

Uraisilla omaishoidontukea saa tällä hetkellä yli 75-vuotiaista 1,20 %, kun laatusuosituksen mukaan omaishoidontuen piirissä tulisi olla suurempi määrä yli 75-vuotiaista. Omaishoidontuen saajien määrää nostetaan vähitellen. Omaishoidontukea kehitetään omaishoidontuen määrärahalisäyksellä, kriteereiden tarkistamisella moni ammatillisena yhteistyönä sekä tarkastelemalla omaishoitajien muitakin kuin rahallisia tukimuotoja: lomapaikat, päivätoiminta, omaishoitajaryhmä, omaishoitajien terveystarkastukset, lomituspalvelut. Lomituspalvelujen kehittäminen edellyttää myös määräraha lisäystä.

7.6 Asuminen

Rivikuukan ja Iltalan vanhustentalot muodostavat edelleen pohjan ikäihmisten asumiselle keskustassa. Rivikuukan kehittämiseksi laaditaan toimintakaudella suunnitelma, jossa otetaan kantaa Rivikuukan mahdolliseen laajentamiseen. Mikäli Rivikuukassa tehdään rakenteellisia muutoksia, otetaan muutoksen yhteydessä kantaa päiväkeskus ja saunatilojen saamiseksi ajan mukaiselle tasolle.

Toimintakaudella selvitetään Rivikuukan kehittäminen aleen seniorikeskukseksi senioritalomallin suuntaisesti. Ympäri vuorokautinen hoito ja asuminen järjestetään edelleen Kuukankodin palvelukeskuksessa.

7.7 Ympäri vuorokautinen hoito

Keskittyy Uraisilla edelleen Kuukankodin palvelukeskukseen, jossa on tehostettua palveluasumista ja pitkäaikaishoitoa.

Pitkäaikaishoitopaikka on viimesijaisin hoitomuoto, ja asiakas otetaan pitkäaikaishoitopaikalle vain lääketieteellisin perustein. Pitkäaikaishoitopaikkojen määrää vähennetään niin, että jokaisella asukkaalla on oma huone.

Tehostetussa palveluasumisessa kehitetään intervallihoitoa eli lyhytaikaista hoitoa kuntouttavaan suuntaan siten, että hoito palvelee entistä enemmän koti- ja omaishoitoa sekä sairaalasta kotiutuvia ikäänntyneitä kuntalaisia.

Myös ympärivuorokautisessa tehostetussa asumisessa otetaan entistä enemmän huomioon asukkaan osallisuus, itsemääräämisoikeus ja kuntoutus hoito- ja palvelusuunnitelmia laadittaessa.

Muistisairaiden asukkaiden hoitamisen asiantuntemusta lisätään järjestämässä henkilöstölle lisäkoulutusta muistisairauksista

Päätökset ympärivuorokautiseen hoitoon ja asumiseen ottamisesta tekee moni ammatillinen vanhustenhoidon yhteistyöryhmä, joka käyttää sijoituspäätöksiä tehdessään apunaan hoitoisuus - ja toimintakykymittareita (RaVa, MMSE; ym).

7.8. Kuntouttava työ

Kuntoutuksen / kuntouttavan työn asiantuntemusta lisätään järjestämällä kotihoidon kuntoutukseen suuntautuneen lähihoitajan työtehtäviä niin, että hänen on mahdollista tehdä asiakkaille kuntoutussuunnitelmia, toimia muiden työntekijöiden työnohjaajana kuntoutusasioissa sekä ylläpitää kuntoutusajattelua niin koti- kuin ympärivuorokautisessa hoidossa. Kuntoutumisen seuraamiseksi otetaan pääsääntöisesti kaikilla palvelujen piiriin tulevilla asiakkailla käyttöön toimintakykymittarit, joiden avulla kuntoutumisen tuloksia voidaan seurata.

7.9 Henkilökunta

Vanhustyössä työskentelee tällä hetkellä 37 vakinaista työntekijää. Yksi hoitajan vakainainen vakanssi on täyttämättä. Täyttölupaa anotaan viimeistään silloin, kun kotihoidossa otetaan käyttöön kuntoutuksen asiantuntija /lähihoitaja järjestelmä. Kotihoidon yöpartiotoiminnan aloittaminen edellyttää henkilöstölisäystä. Muutoin väestön ikääntymisen myötä lisääntyvä asiakasmäärä saadaan hoidettua toimintojen uudelleenorganisoinnilla ja tehostamalla toimintoja (toiminnanohjausjärjestelmä) Vanhustyön työllistettyjen tilanne pyritään ratkaisemaan vakinaisemmalla järjestelyllä toimintakauden aikana.

Tämän hetkiset henkilökuntamitoitukset ovat laatusuosituksen edellyttämällä tasolla. Henkilökunnan tiimien välistä, tavoitteellista työkiertoa jatketaan edelleen. Henkilökunnan ammattitaitoa ja osaamista pidetään yllä lyhyillä ja pidemmällä täydennyskoulutuksilla. Tarpeen mukaan järjestetään työnohjausta.

8 LOPPUSANAT

Uuraisten vanhustyötä on kehitetty pitkäjänteisesti ja tehokkaasti, mistä kertoo se, että nyt laadittu Ikäihmisten palvelustrategia 2015 – 2020 on lajissaan kolmas. Uuraisten palveluja on kehitetty asukas / asiakaslähtöisesti. Palvelujen kehittäminen ja järjestäminen on pohjautunut yhdessä hyväksytyihin arvoihin, jotka ovat : asukas-/asiakaslähtöisyys, aito inhimillisyys, vastuullinen yhteisöllisyys, kunnioittava vuorovaikutus, joustavuus. Nyt laaditussa Ikäihmisten palvelustrategiassa on noudatettu samoja periaatteita. Strategiaa laadittaessa on otettu huomioon Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksen ja voimaan tulleen vanhuspalvelulain periaatteet.

Työn pohjaksi suoritettiin kysely 35:lle yli 45-vuotiaalle Uuraisten kunnan asukkaalle. Kyselyn pohjakysymyksinä käytettiin samoja kysymyksiä kuin vuoden 1992 palvelustrategiaa laadittaessa. Kyselyyn vastanneista osa on nykyisiä palvelujen käyttäjiä ja osa tulevaisuuden. Vastauksissa ilmeni huoli oman kunnan hyvän palvelutason säilymisestä ja palvelujen ja palveluista päättämisen siirtymisestä kauemmaksi ihmisistä ja paikallistuntemuksen häviämisestä.

Ikäihmisten palvelustrategiaa 2015 – 2020 laadittaessa on huomioitu suoritettujen kyselyjen ajatukset, ja lähtökohtana on pidetty erään tehtyyn kyselyyn vastanneen ikäihmisen toivomusta: ” Olen kohta yhdeksänkymmentä ja toivon, että minulla olisi hyvä loppuelämä”

